

LES PARADOXES DEL CATALÀ

(Ernest Sabater i Siches, ed. PPU, col. Universitas-34, Barcelona, 1992)

- *Maria Lluïsa Pazos*

Que Ernest Sabater és una de les ments més lúcidament crítiques i antitòpiques del nostre país, pel que fa a judicis lingüístics, és un fet que no ignoren ni els seus detractors. I això que, de detractors, no li'n falten. I, com que la nostra cultura és prou ben servida de capelletes benpensants, de persones la feina de les quals consisteix a fer veure que fan coses o de col·locadors de "lights", fins a cert punt és natural que la seva ploma incomodi aquells qui creuen que tot va prou bé, sobretot per a ells.

Però la ploma d'Ernest Sabater és alhora una de les més admirades precisament per clara, per àgil i per incisiva, i per tant, una de les més bandejades en els àmbits de difusió dels mitjans de comunicació pròxims a qualsevol poder, és a dir, gairebé tots.

Ernest Sabater vol, sap i pot denunciar la situació caòtica en què viu la nostra llengua perquè la seva veu mai no ha estat emmudida per interessos extralingüístics, perquè és un home extraordinàriament lleial al projecte nacional i perquè estima apassionadament la llengua catalana, una passió pariona amb el coneixement científic que en té. Per això cada pàgina de *Les paradoxes del català* constitueix un forç de judicis precisos i d'anàlisis documentades sobre punts claus de la trajectòria d'una llengua que tants i tan poderosos malden per minoritzar. Que se'n surtin o no depèn –més que no ells mateixos es pensen– de persones com Ernest Sabater

En la primera part del llibre –Paradoxes, de la Renaixença a TV3– l'autor dedica el primer capítol a analitzar el fet paradoxal de la manca de paral·lelisme entre oficialitat i ús de la llengua i a qüestionar, per tant, aquesta pretesa normalitat oficial.

L'autor aporta aquí dades precises per a jutjar el marc general de la situació del català després d'anys d'accions, campanyes i estudis més o menys oficials. La primera paradoxa es desprèn del fet que com més creix "oficialment" menys es parla i es parla pitjor. A partir d'aquí l'autor fa un estudi paral·lel del fenomen actual i del fenomen d'ús del català de la Renaixença ençà: la paradoxa no és nova, més aviat és una constant repedita en el curs de la història. Cal ara saber-ne les causes, però sobretot –i aquí podem advertir la gran diferència entre aquest llibre i els llibres triomfalistes oficials– cal oferir unes condicions necessàries per a avançar. L'autor les ofereix però seguides d'una advertència important: "Si esperem gaire més, potser no hi haurà remei".

En els dos capítols següents parla del marc escolar i de la seva incapacitat per a normalitzar la situació de la llengua. L'afany de catalanització efectiva i l'observació crítica del frau que representen la majoria de "campanyes de normalització institucionalitzada" es fan paleses en una sèrie de conclusions que es troben a la pàgina 43. N'esmento la darrera: "No parlar en català, d'entrada, a qualsevol persona és un autèntic insult a la intel·ligència del nostre interlocutor".

La segona part és dedicada a la darrera paradoxa del català: el català light o intent subtil de substitució lingüística. Aquí l'autor analitza detingudament els fets més recents de la nostra història lingüística: la presa del poder dels principals mitjans de comunicació per part dels lightistes i l'intent d'assalt del mateix Institut d'Estudis Catalans davant la inèrcia, la complicitat o la connivència de la societat.

Aquesta part constitueix una actualització i un aprofundiment del tema desenvolupat al darrer llibre Ni "heavy" ni "light" català modern". Actualització pel que fa a les anàlisis dels últims fruits –i no gens sabrosos– dels lights i de la paradoxa de Joan Solà. Aprofundiment quant al fet d'haver tingut moltes més oportunitats d'estudiar les connexions dels lights amb trames socials sorprenents. Les manipulacions, els llocs de treball sospitosos, els pactes, els fantasmes del barco i massa casualitats en una mateixa història. De bell nou aquest tema ha trobat el cronista més sagaç i el crític més implacable.

La tercera part incorpora un treball sobre Pompeu Fabra, sobre aspectes poc coneguts de la seva vida que inclouen una nova paradoxa. Una paradoxa que, de segur, ha de sorprendre. He llegit moltes coses d'Ernest Sabater, però he de reconèixer que les reflexions que fa en aquest capítol m'han impressionat. Aquí no és el crític implacable amb els anorreadors de la llengua, sinó l'home que reconeix d'on ve i que sap molt bé on vol anar, l'home que reclama amb coratge els drets de la llengua, perquè, de Fabra, no tan sols se n'omple la boca: li sap reconèixer la tasca i, sobretot, l'esperança. De lluitador a lluitador i sense concessions. Us recomano que us fixeu en la pàgina 91.

Finalment, l'apèndix ens ofereix un recull d'articles i documents que, com diu l'autor: *"aclareixen prou bé la posició dels professionals de la llengua que no hem cedit als cants de sirena i de la demagògia del lightisme i que encara som majoria, tot i que, per l'habilitat dels altres i la poca bel.ligerància nostra, no s'hagi notat prou"*.

Heus ací que Ernest Sabater, soci fundador i vice-president de l'Associació Llengua Nacional i director d'aquesta revista, converteix el llibre en una eina de reflexió i en una eina d'acció: cal saber on som per a poder avançar i cal aplegar esforços per a canviar les coses. Per això convida el lector a conèixer Llengua Nacional i acostar-se a aquells qui encara no han claudicat.

l'autor de les paradoxes del català n'és tot un exemple: Que els "fantasmes del barco" no es filtrin per les parets de les nostres cases, de les nostres escoles, dels mitjans de comunicació, de la nostra màxima institució acadèmica, l'IEC. És per això que lluitem i que tant se'ns en dona de les brometes, els silencis i les calúmnies que ens adrecen. Com Fabra, no ho fem perquè ens ho agraeixin"